လိုရှိတိုင်းစားပြီးလျှင် ထို**အလုပ်အကျွေး**ကိုလည်း စားစေ၍ ထို**အလုပ်အကျွေး**နှင့်တကွ လင်းယဉ်တိုင်ဖျားသို့တက်၍ "ဤအရပ်မျက်နှာ၌ ငါတို့မြို့ရှိ၏" ဟု အရပ်မျက်နှာကိုမှတ်၍ ငါးတည်းဟူသောဘေးရန်မှ ကိုယ်ကိုလွတ်စေလျက် ခုန်ပြီးလျှင် **အလုပ်အကျွေး**နှင့်တကွ တစ်ဥသဘအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်ကိုလွန်၍ ကျ၏။ (၅၅၀။ တ—၆၀၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ When they were come to the high seas, on the seventh day the ship sprang a leak, -------. The Great Being chose him one **servitor**, and anointing all his body with oil, ate a mess of powdered sugar with ghee as much as he desired, and giving the man to eat also, he climbed up the mast. "In that direction," said he, "lies our city"; pointing out the direction, and casting off all fear of the fish and turtles, he dived off with the man to a distance of more than a hundred and fifty cubits. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-10/11) (**servitor** n. a male servant/ Longman Dictionary)

((((((((((()))))))))))

'ကမ္ဒေဝ်' ကော ံ 'ကံ့ၚ်'

ဝေါဟာရ 'ကမ္ဒေဝ်' ဝွံ ပွဲအဘိဓါန်အင္ဂလိက်ဟာလိဒေဂှ် ထ္ဍးလဝ်ဒဒှ်ကြိယာမွဲတုဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to make a noise ရ။ ဝေါဟာရ 'ကံ့ၚ်' ဝွံပွံ့န် အင္ဂလိက်ဟာလိဒေကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to make a noise ပွံ့န်ရ။ 'ကံ့ၚ်ထဥ' ဂှ်ပွံ့န် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to make a general noise ရ။ 'ကံ့ၚ် တမိ' ဂှ် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to sound loud and long တုဲ 'ကံ့ၚ်စမြေဲ' ဂှ် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to sound out ရ။ ဒးကိုအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗ္ဂာမ္ဂး "ညံသည်"/ "ဆူညံသည်"/ "ကျယ်လောင်သောအသံကိုပြုသည်"/ "အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်သော အသံကိုပြုသည်" မဒှ်ရ။

ပွဲခေတ်ပိုလ္ပုဟ်ဏာအ် ညးဂမ္ဂိုင်ဟိုဂးစကာတ်ဒ္ဂိုင် ဝေါဟာရ 'ညာန်' မ္ဂးဝွံဂှ် ဝေါဟာရပိုမန်ဟွံသေင် ပိုဂွံကေတ်လဝ်ဒ္ဒေံ နူကိုဝေါဟာရဗ္ဂာ 'ညံ' ဂှ်ရောင်။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗ္ဂာ "ညံသည်"/"ဆူညံသည်" ဂှ် ဝေါဟာရမန်ပိုဍုံဍုံ 'ကမ္ဒေဝ်' ဝွံကို 'ကံ့ၚ်' ဝွံကို နွံတ်ရ။ ဝေါဟာရမန်ဇကုဍုံဍုံတအ်ဂှ်နွံတ် ပိုဟွံ ရပ်စပ်စကာတုဲ ပိုဂွံကေတ်စကာဒ္ဂိုင် ဝေါဟာရဂကူညးတ္ဂဟ်တအ်သ္ဂဏာအ်မ္ဂးဂှ် ဝေါဟာရမန်ပိုဍုံ ဍုံတအ်ဂှ် ဗ္ဂိုက်တ္ဂိကေ္ဂံဗ္ဒန်အာအိုတ်ရောင်ဒှ်တုဲ ဒ္ဒေံဗဒှ်အန္တရာဲကိုလိက်ပတ်မန်ဇကုရ။ ယဝ်ပိုသ္ဂိုက်ဂွံမင် မွဲယိုက်ဒိုက်တ် လိက်ပတ်မန်ဇကုဍုံမ္ဂး ဝေါဟာရမန်ဇကုဍုံဍုံတအ်ဂှ်ဟောင် ပိုဂပ်ဂဝ်ဟိုချူစကာ ရောင် ဟွံသေင်ဟာ။

ကမှေူဝ်

- ပ္ဍဲကာလက် မ္ဂိဟ်ဂမ္ဘိုင်ကဵုတိုန်တဲ့ “ယွံမ္ဂးတံ၊ ထေဝွံ ဟိုဂလာန်အမ္ဂရောင်။ ပိုကလင်ခဝ် မန္တ ကိုရ်မပြဲရောင်။ ထေဗျုဝ္ပံ ပလိုကျော်ခဝ်ပိုရောင် ရပ်ရ” ဂးတဲ့ ညးဂမ္ဘိုင်ကဵုတဲ့ ထေဒြေပ်ဒ် အာရ။ ညးဂမ္ဘိုင်ဗက်**ကမှေူဝ်**ဒှ်ုင် ထေဖေက်တဲ့ ဒြေပ်လောပ်အာ သ္ဒိုဍုဝ်တရေံသမ်အိုဟ်မွဲ ထ လိုင်ဗှ်ုက်စေ်အာ ဂှ်က်ဂဖေ်ဒှ်ုင် ပ္ဍဲအသုဘရ။ ညးဂမ္ဘိုင်ညာတ်တဲ့ ဍိုန်ဍုုသိင်သာတ်အိုတ်ရ။ ပြာပ်အာဇရေင်ကျာ်တြဲအိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၁၅၃။ ပ—၄၃၁။ အစ္စေါံ။) ပ္ဍဲမူဗ္ဗာ/ လူတို့သည် ထလတ်ကုန်၍ “ဤရဟန်းအိုသည် ငါတို့အား သာယာစွာသောတရားကို နာစိမ့်သောငှာ နာခြင်းကိုမပေး။ ထိုအချည်းနှီးသော ရဟန်းအိုကို ဖမ်းကြကုန်” ဟု လိုက်ကြကုန်၏။ ထို ရဟန်းအိုသည် ပြေးလေသည်ရှိသော် ကျောင်းစွန်၌ ပျက်သောပျဉ်ရှိသော ကျင်ကြီးတွင်းသို့ ကျ၍ မစင်အလူးလူး လိမ်းကျံလျက်တည်၏။ လူတို့သည် ထိုမစင်အလိမ်းလိမ်းကပ်သော ရဟန်းအိုကို မြင်ကုန်၍လျှင် နှလုံးမသာယာကုန်သည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့ လာကြကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု—၁၃။ ညောင်ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ The bystanders jumped up, crying, “Seize this wicked old fellow, who wouldn’t let us hear the sweet words of the sermon!” and they mobbed him. Off he ran, and fell through a hole in the corner of a cess-pool just outside the monastery; when he got up he was all over filth. When the people saw him, they felt sorry for it, and went away to the Master. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-7) (နကိုမူဗ္ဗာကို နကိုမူအေင်္ဂလိက် ပ္တုပ်ပ္ဍိုဝေါဟာရဟွံဂွံရ။)

- ကံမွဲကလေင်စေ် နူစတုမရှာတ်ဂှ် ညံင်ရ်ဂကိုဂတးကိုမဒ် မှာဇန်တံညးဂမ္ဘိုင် မိင်ဗရှုကံတဲ့ ဖေက်**ကမှေူဝ်**ဒှ်ုင်ရ။ ပ္ဍဲကာလက် သဝ်ဝွံဗောဓိသတ်ဂး “ဗရှုသ္ဒေင်ကံအဲ မကလေင်ရောင်မ္ဂး တံ” ဗောဓိသတ်ဂး။ ညးဂမ္ဘိုင်မိင်တဲ့ ဖေက်ကံဂှ်ဒးစုတ်ပ္ဍန်တဲ့ ဖေက်**ကမှေူဝ်**ဒှ်ုင်ပ္ဍန်ရ။ “ယွံ ညးဂမ္ဘိုင်၊ လွပဖေက်အိုတ်ရ” ဗောဓိသတ်ဟိုသ္ဒံဗဇးကျော်ညးဂမ္ဘိုင်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၁၈၁။ ပ—၅၁၁/၅၁၂။ အစ္စေါံ။) ပ္ဍဲမူဗ္ဗာ/ ပြန်လည်လာသောမြှား၏ လေကိုဖြတ်သောအသံသည် မိုးယံကြိုးသံကဲ့သို့ဖြစ်၏။ လူများသည် “ဤအသံသည်ကား အဘယ်အသံနည်း” ဟု ဆို သည်ရှိသော် ဘုရားလောင်းသည် “ပြန်လည်လာသော မြှား၏အသံတည်း” ဟုဆို၍ မိမိ ကိုယ်၌ မြှား၏ကျအံ့သောဘေးဖြင့် အလွန်ထိတ်လန့်သော လူများကိုမြင်၍ “မကြောက်ကြ ကုန်လင့်” ဟု နှစ်သိမ့်စေ၍ —။ (၅၅၀။ ဒု—၁၂၄။ ညောင်ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ The sound of the falling arrow as it cleft the air was as the sound of a thunderbolt. “What is that **noise**?” asked every man. “That is the arrow falling,” our archer replied. The bystanders were all frightened to death, for fear the arrow should fall on them; but Peerless comforted them. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-62)

- ညးမသုန်ကှ်ုမစင္ဂးညး မကျောန်စိုတ်ကိုညးဂှ် ဍေံတံစပုင်ဂယးတဲ့ ဍေံတံသတိက်လိုင်တဲ့ ဍေံ လကိုတ်ငှ်ုဟ်တဲ့ ဍေံစေ်အာကြုင်အာစိုရဝတိတဲ့ ပ္ဍဲသြင်ကြုင်ဂှ် ဍေံဂမ်အတ်ရမျာင်တဲ့ ရပ်

လက်ဗန်တဲ ဂမ်အတ်**ကမ္မောဝ်**ဒ္ပိုင်ရ။ ဥပ္ပးအရီမသုန်ကၠံဂှ် ကၠပ်ဒ္ပိုင်ရ၊ ဟွံမွဲကိုဗရှုဗရန်ရ၊ လ္ဂုဇ ကုတဲ ပ္ကိုတ်လ္ဒိုရ။ ဗရှည်းမသုန်ကၠံ **မဒဥ္ဇကၠုင်**မံင်ဂှ် ကျာ်တြဲမိင်တဲ "ယွံအနန်၊ မူဗရှ**ကၠုင်**မံင် ဂှ် သ္ဂးရော" (ကျာ်တြဲသ္ဂာန်။) (၅၅၀။ ဇ—၁၈၃။ ပ—၅၁၈။ အစွော်။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ ငါးရာကုန် သော အလုပ်အကျွေးငယ်တို့သည် စားကြွင်းစားကုန်သည်ဖြစ်၍ နေကုန်၏။ ထိုအလုပ်အ ကျွေးငယ်တို့သည် နံနက်စာစားပြီးလျှင် အိပ်ကုန်၍ ထကုန်လတ်သော် အစိရဝတီမြစ်သို့ သွားကုန်၍ မြစ်နား၌ **ကြော်ငြာ**ကုန်လျက် လက်ပမ်းလုံးထွေးခြင်းကို လုံးထွေးကြကုန်၏။ ငါးရာကုန်သော ထိုဒါယကာတို့သည်ကား အသံမရှိကုန်သည်ဖြစ်ကုန်၍ **ကြွေးကြော်**ခြင်း ကင်းကုန်လျက် ဖိုလ်ဝင်စားခြင်းကို အားထုတ်ကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုစားကြွင်းစား တို့၏ **ပြင်းစွာသောအသံ**ကို ကြားတော်မူ၍ "အာနန္ဒာ၊ ဤအသံသည် အဘယ်အသံ နည်း" ဟုမေးတော်မူ၍ —။ (၅၅၀။ ဒ—၁၃၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ These lads used to eat their broken meat. After their meal, and a snap, they used to run down to the Aciravati, and on the river bank they would wrestle like very Mallians, **shouting** all the time. But the five hundred lay brethren were quiet, made very little noise, courted solitude. The Master happened to hear the pages **shouting**. "What is that **noise**, Ananda?" he asked. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-65/66)

- ပွဲကာလစိုပ်ဓါ မဂိုင်ဏာကၠုဟ်ဂှ် လတူအာကာသ စရှင်အာလတူဍုင်ဗာရာဏသီ။ ပွဲကာလ ဂှ် ကောန်ငၚ်တံညးဂမ္ၚိုင်ညာတ်တဲ ကော်ဟီကိုရင်သ္ကံ **ကမ္မောဝ်**ဒ္ပိုင်ရ။ "ယွံမ္ဂးတံ၊ တေဝ်တေံ စိုပ်ဓါဂွံကၠုဟ်မွဲတဲ ဍုံဂိုင်ပတိုန်ဏာသ္ဂဝ် မ္ဂးတံရုံင်ရ" ဂးတဲ ကောန်ငၚ်တံညးဂမ္ၚိုင် ကော်ဟီ **ကမ္မောဝ်**ဒ္ပိုင်ရ။ ကၠုဟ်ဂှ် မိင်ပါင်ကောန်ငၚ်တံ မဟီ**ကမ္မောဝ်**ဒ္ပိုင်တဲ မင်မွဲပါင်ဟွံမာန်တဲ ရုဝ်ဂွံဂး ရ။ "ဟာဲကောန်ငၚ်တံ၊ အဲတိုန်သ္ဂဝ်ဗတ်အဲရ၊ မူကေင်ကာဖြံက်ကၠုပ်ဖေ့တံရော" ကၠုဟ်ဂး။ ယာံကၠုဟ်ပံက်ပါင်ဗက် ပါင်ဂှ်ဖလုတ်အာန္ဂုဆုဂှ်တဲ ကၠုဟ်ဒတုံစေ့ ပွဲဒေါဝ်ပုရိသာတ်ဂမ္ၚိုင်တဲ ခဍအ်ကၠုဟ်ဂှ် ပြောပ်အာတဲ ညးဂမ္ၚိုင်ဟုပ်ကၠုင်ဗို **ကၠုင်**မံင်အိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၂၁၅။ ပ—၆၀၄။ အစွော်။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ (နှစ်ခုသောဟင်္သာတို့သည်) ထိုတုတ်တံ၏ အစွန်းနှစ်ဘက် တို့ကိုကိုက်၍ ကောင်းကင်သို့ပျံကုန်၏။ ထိုလိပ်ကို ထိုသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဟင်္သာ တို့သည် ဆောင်လတ်သည်ရှိသော် ရွာသူသားငယ်တို့သည် မြင်ကုန်၍ "ဟင်္သာနှစ်ခုတို့ သည် လိပ်ကို တုတ်တံဖြင့် ဆောင်ကုန်၏" ဟုဆိုကုန်၏။ လိပ်သည် "ငါ့ကို အဆွေခင် ပွန်းတို့သည် ဆောင်ကုန်၏။ သူငယ်ပျက်တို့၊ ဤသို့ဟင်္သာတို့သည် ငါ့ကိုဆောင်ရာ၌ သင် တို့အား အဘယ်ပြုသနည်း" ဟု ဆိုလိုသည်ဖြစ်၍ ဟင်္သာတို့၏ လျင်မြန်သောအဟုန် ရှိ သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဗာရာဏသီမြို့၌ မင်းအိမ်၏အထက်အဘို့သို့ ရောက်သောကာလ၌ ကိုက်ရာအရပ်မှ တုတ်တံကိုလွှတ်သော် ကောင်းကင်ပြင်မှကျ၍ နှစ်စိတ်ကွဲလေ၏။ "လိပ် သည် ကောင်းကင်မှကျ၍ နှစ်စိတ်ကွဲလေ၏" ဟု တပြိုင်နက် **အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ဖြစ်** ၏။ (၅၅၀။ ဒ—၂၄၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ So they (the two geese) made the Tortoise hold a stick between his teeth; and themselves taking hold so of the two ends, they sprang up into the air. The village children saw this, and **exclaimed** – "There are two geese carrying a tortoise by a stick!" (By this time the geese flying swiftly had arrived at the space

above the palace of the king, at Benares.) The Tortoise wanted to cry out – "Well, and if my friends do carry me, what is that to you, you caitiffs?" – and he let go the stick from between his teeth, and falling into the open courtyard he split in two. "What an **uproar** there was!" "A tortoise has fallen in the courtyard, and broken in two!" they **cried**. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-123/124)

- ပ္ဍဲကာလဂှ် တမ္ဂၠာတံထောံဇၞာ ဒေဝတ်တံဖအောဝ်ဏာကဂှ် လောပ်ဒးဇာဂှ်ရ။ ကဂှ် တမ္ဂၠာတံဂွံ တဲ တ္ၚဟ်နသ္ဂွံဂှ် ဒလိုင်ပ္ဍောပ်ဏာဍုင်ရ။ မ္ၚိဟ်တံညာတ်ကဖ္အောံဂှ်တဲ သ္ၚာန်သ္ဂုတ်ၚ္ဂဟ်ရ။ "ထဝ်လ္ဍီကသာပ်ကိုတဲ ကေတ်ရ" တမ္ဂၠာတံဂး။ "ၚ္ဂဟ်ကထဝ်လ္ဍီမ္ဂးဂှ် မ္ၚိဟ်ကိ ဒေဝတ်ကိ ဟွံမိင်ညာတ်မွဲလေ်ုရ" ဂးတဲ ဒ္ဍုံ**ဗြိုင်ကမၞေဝ်**ဒ္ဂုင်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၂၈၈။ ဒု—၉၁။ အစ္ဍောံ။) ပ္ဍဲမူဗ္ဗာ/ ထိုအခါ တံငါတို့သည် ငါးဖမ်းအံ့သောငှာ ကွန်ကိုပစ်ကုန်၏။ ထိုငါးသည် နတ်၏ အာနုဘော်အားဖြင့် ကွန်သို့ဝင်၏။ တံငါတို့သည် ငါးကိုယူ၍ ရောင်းအံ့သောငှာ မြို့သို့ဝင် ကုန်၏။ လူတို့သည် ငါးကြီးကိုမြင်ကုန်၍ အဘိုးကိုမေးကုန်၏။ တံငါတို့သည် "အသပြာတ ထောင်နှင့် ခုနစ်ပဲပေး၍ ယူကြကုန်လော" ဟုဆိုကုန်၏။ လူတို့သည် "အသပြာတထောင် ထိုက်သောငါးကို ငါတို့မမြင်စဘူး" ဟု **ပြက်ရယ်ပြု**ကြကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု—၅၄၄။ ညောင် ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ Now some fishermen just then cast their nets for a draught. By power of the river-spirit, this fish fell into the net. The fishers took it to town to sell. People asked what the price was. "A thousand pieces and seven annas," said the fishermen. Everybody **made fun of** them. "We have seen a fish offered for a thousand pieces!" they **laughed**. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-289)

- နွံပ္ဍဲကာလမွဲတ္ဍဲ သ္ၚိုင်နာ်မွဲဂှ် ပရုပ်ဖြုံဇာတ်တဲ တိုန်ဍေင်ဂြာဲစအဟာရ ပ္ဍဲဌာန်မ္ၚိဟ်ဂွံရ။ ကောန် ၚ္ၚာ်တံညာတ်တဲ "ယွံမ္ဂးတံ၊ ဖြုံဇာတ်မွဲ စုင်ဂစိုတ်ကၠေံဍေုံရ" ဂးတဲ ဍေုံဗိုတ်က္ဆဟ်**ကမၞေဝ်**ဒ္ဂုင် ရ။ ပ္ဍဲကာလဂှ် သ္ၚိုင်သေနက တ္ၚုဍုင်ဗာရာဏသီ တိတ်ဝေင်ဥဒျာန် ညာတ်ကောန်ၚ္ၚာ်တံဂှ် **ကမၞေဝ်**ဒ္ဂုင်ဂှ်ရ သ္ၚိုင်သ္ၚာန်ရ။ "ဟာဲကောန်ၚ္ၚာ်တံ၊ မူပဗော်တံဒ် **ကမၞေဝ်**ဒ္ဂုင်ဂှ်ရော" သ္ၚိုင် သ္ၚာန်။ (၅၅၀။ ဇ—၃၈၆။ ဒု—၄၀၅/၄၀၆။ အစ္ဍောံ။) ပ္ဍဲမူဗ္ဗာ/ ထိုအခါ ထိုနဂါးမင်းသည် နဂါးပြည်မှထွက်၍ ကြည်း၌ အစာရှာလျက်သွား၏။ ထိုအခါ ထိုနဂါးမင်းကို ရွာသူသားငယ် တို့သည် မြင်ကုန်၍ "ဤသည်ကား မြွေတည်း" ဟု ခဲစသည်တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ကုန်၏။ ထို အခါ မင်းသည် ဥယျာဉ်ကစားအံ့သောငှာ သွားသည်ရှိသော် "ဤသူငယ်တို့သည် အဘယ် ကို ပြုကြကုန်သနည်း" ဟုမေး၍ —။ (၅၅၀။ တ—၁၇၉။ ညောင်ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ This naga-king, they say, left the the naga-world and ranged the earth seeking food. The village boys seeing him said, "This is a snake," and struck him with clods and other things. The king, going to amuse himself in his garden, saw them, and being told they were beating a snake, said, "Don't let them beat him, drive them away," ------. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-174/175)

- "ယြုဲဗွဲဒိုဟ်မွဲ ယဒ်ရဒြဲတိတ်အာမ္ဂး ဒ္ဒ်သဇိုင်ညးဂှ်ရ" (သိုင်)ဂးတုဲ သိုင်စေ္ာ်နူကွ် ရပ်တ္ၚဗ္ဒမံင်ရ။ ပ္ဍဲကာလဂှ် မ္ဒိဟ်သ္ကံသိုင်တံဂှ် စုင်က္တေ်ါဂြိုပ်ရ။ ဒြဲဇမ္ဂဲဂှ် ဒေုံသ္ဍေဝ်ရုင်တရ်မသ္ဒိတ် နူမ္ဒိဟ်ဗိုင်ကေ္ာံဒ္ဒံင်ဂှ်တုဲ ဒ္ဒဲသိုင်ဂှ် လ္ပုဒ္ဒံင်ညိဂှ်ညာတ်တုဲ ဌာန်ဂှ် ဒြဲဂှ်ဒြေပ်တိတ်အာရ။ သိုင်လေဝ် ပန်ဟ္ဂံဂတာပ်ရ။ ညးဂမ္ဂိုင်**ကၟေုဝ်**ဒ္ဒံင်ဂှ် သိုင်ဂွကိုညးတုဲ "အဲရပ်ကေတ်ဒြဲဂှ်ညိ" သိုင်ဂးတုဲ သိုင်တိုန်ဍိုက်ကွ်တုဲ ဗွဲမပြဟ် ကိုသ္ပာကွ်စဝ်ဏာကွ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ–၅၀၃။ ၈–၃၃/၃၄။ အစွေံ။) ပ္ဍဲမူဗ္ာ/ "အကြင်သူ၏နံပါးဖြင့် သမင်သည်ပြေးအံ့၊ ထိုသူ၏သာ ဘဏ္ဍာစားတည်း" ဟု (မင်းသည်)ဆို၍ ရထားမှသက်ဆင်း၍ ဖုံးလွှမ်း၍နေအပ်သောအအုံ၌ လေးကိုယူ၍တည်၏။ မင်းချင်းယောကျာ်းတို့သည် သမင်တို့ကို ထစိမ့်သောငှာ ချုံတောအုပ်တို့ကို ပုတ်ခတ်ကုန်သည်ရှိသော် တခုသောဇေ၏မည်သောသားသည် ထလတ်၍ သွားရာခရီးကို ကြည့်လတ်သော် မင်း၏တည်ရာအရပ်၌သာလျှင် ဆိတ်ငြိမ်သည်ကိုမြင်၍ ထိုမင်းနေရာသို့ ရှေးရှုပြေးသွား၏။ အမှူးအမတ်တို့သည် "အဘယ်သူ၏နံပါးဖြင့် ဇေ၏သားသည် ပြေးသနည်း" ဟု မေးကုန်သည်ရှိသော် မင်း၏နံပါးဖြင့်ပြေး၏ဟုသိ၍ စစ်သည်ဗိုလ်ပါတို့နှင့်တကွ အမှူးအမတ်တို့သည် **ပြက်ရယ်ပြု**ကုန်၏။ မင်းသည် ငါဟူသောမာနဖြင့် ထိုအမှူးအမတ်တို့၏ ပြက်ရယ်ပြုခြင်းကို သည်းမခံနိုင်သည်ဖြစ်၍ "ယခုအခါ၌ ထိုဇေ၏မည်သောသားကို ငါဖမ်းအံ့" ဟုဆို၍ ရထားကိုစီး၍ "လျင်မြန်စွာနှင်လော့" ဟု ရထားထိန်းကိုစေ၍ –။ (၅၅၀။ စတု–၄၇၂။ ညောင်ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ "If any one lets a deer go by him, he shall answer it!" Then he (the king) descended from the chariot, and took cover, standing, bow in hand in the hut assigned him. The beaters beat the bushes to put up the game. An antelope rose and looked for a way; he saw a gap by the king, got through it, and away. Everyone asked who had let the deer go past. "It was the king!" Hearing this they went and **made fun of** him. The king in his self-conceit could not stomach the sport. "Now I will catch that deer!" cried he, and up into his chariot. "Full speed!" he said to the charioteer, and away he went after the deer. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XV: p-268)

- ဒဒ္ဒ်တ္ၚညးန္ဂံပိုက် သိုက်ဂွံက္ညိုပ်မဂြာင်ဂှ် မိင်တုဲ မသာံလုံချူထကေက်သ္ဂှင် ကေက်ခိုဟ်တုဲ မသာံလုံဂွံထ္ပာဲပုင်မွဲ စုတ်ကိုရ်၊ ပယျာံတ္ၚဲပ္ဂိုတ် ပညံင်အဇရဲမဂြာင် မ္ဂံလုပ်အာ၊ အာပ္ဍဲဍုင်လ္ဂန်ဖေန် မသာံလုံပအင္ဂုဝ်မနင်ကွ္ာဲက္ညိုပ်မ္ဒိဟ် ကွ်ဖျဝ်လုပ်ဇကု မဂြာင်ညာတ်သ္ဂာန်၊ "နင်ကွ္ာဲက္ညိုပ်မ္ဒိဟ်" မသာံလုံပ္တိ။ မဂြာင်စဍုင်ခမိုင် ကယျောဝ်ကအ်ရုင်က္ဂုင် မသာံလုံထလာ်လုပ်ကုတ်ဂွံကအ်စဍုင်ခမိုင်မဂြာင် ဂွံက္ညိုပ်မဂြာင် လ္ပိုင်သ္ဂှင်ထလာ်ဒြေပ်တိတ် ရဲပ္ဂာန်မဂြာင်တကိုတ် **ကၟေုဝ်** ဟ္ဂံဂတာပ်တီသဝ်လိ ရပ်မသာံလုံဟ္ဂံဂတာပ် မသာံလုံဗ္ဂးတိတ်မ္ၚးဍုင် –။ (ရာဇာဝံသကထာ။ ၁၉၅။) ပ္ဍဲဘာသာဗ္ာ/ မသံလုံသည် ဓါးရှည်ကို ထက်အောင်သွေး၍ မြေထမင်းအိုးဟောင်းတစ်လုံးကို ခြင်း၌ထည့်ကာ ညအချိန်ထွက်လေ၏။ မဂြိုင်း၏သူရဲဟန်ဆောင်လျက် သံမောင်မြို့သို့ ဝင်လေ၏။ ရန်သူ့ဦးခေါင်းဆက်သလေဟန် ကုန်းလျက်ဝင်လေ၏။ ၎င်းအား မဂြိုင်းမြင်၍မေးသော် "ရန်သူဦးခေါင်းဆက်ရန် လာပါသည်" ဟု မသံလုံဖြေ၏။ ထိုအခါ မဂြိုင်းသည် ခေါင်းထောင်၍ ခြင်းကိုကြည့်၏။ မသံလုံသည်လည်း လျင်မြန်စွာခုန်ဝင်၍ မ

ဂြိုင်း၏လည်ကို ခုတ်ဖြတ်၏။ မဂြိုင်း၏ဦးခေါင်းကိုရသည်နှင့် ဓါးရှည်ကိုဝင့်ကာ ခုန်ထွက်၏။ မဂြိုင်း၏သူရဲများလည်း **အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်** ထိတ်လန့်ကုန်သဖြင့် မည်သို့ဖြစ်သည်ကို ကောင်းစွာမသိလိုက်ကြပေ။ မသံလုံလည်း မဂြိုင်း၏သူရဲများ လိုက်၍မမီခင် မြို့ပြင်သို့ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်သွားလေ၏။ (ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း။ ၁၉၇။ နိုင်ပန်းလှ။)

ကၞုင်

- ပ္ဍဲဘာဇေတဝန်ဂှ် ခမိုမွဲသ္အုဲသ္အာ်သ္ကာတ်မြပ်တ နွံမွဲ။ ပ္ဍဲဖ္ဍးပိုတ်တေံကိုလေဝ် ခမိုမွဲသ္အုဲသ္အာ်သ္ကာတ်မြပ်တဂှ် နွံမွဲကိ။ နွံပ္ဍဲကာလမွဲတ္ဍဲ ခမိုဖ္ဍးပိုတ်ဂှ် မမိက်ကိစ္စမွဲညိည ကၠုင်စိုပ်ဘာဇေတဝန်ရ။ ပ္ဍဲကာလဂှ် ခမိုဗ္ဒဲတံကိ သာမဏီတံကိ ကော်ဓရိ**ကၞုင်**ဒှ်ုင်တုဲ "လ္ပဟ်ခမိုဇမ်ကာတ်ဓါဝွံ က္ဍုန်ဒှ်သွေက်ဖ္ဍုံကေုာံရင်သ္ကံဂှ် ပိုဝ့်ညာတ်ရ" ဂးတုဲ တွိုဒှ်ုင်ပ္ဍဲဘာဇေတဝန်ဂှ် ခမိုဂမ္ဂိုင် ဖအောဝ်ဏာကိုခမိုဖ္ဍးပိုတ်ဂှ်ရ။ (၅၅၀။ ဇ—၁၅၈။ ပ—၄၅၁။ အစွော်။) ပ္ဍဲမူဗ္ဂာ/ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌လည်း တယောက်သောရဟန်းသည် ကြမ်းကြုတ်ရုန့်ရင်း၏၊ နိုင်ထက်ကလူမူတတ်၏။ ဇနပုဒ်၌လည်း တယောက်သောရဟန်းသည် ကြမ်းကြုတ်ရုန့်ရင်း၏၊ နိုင်ထက်ကလူမူတတ်၏။ ထိုအခါ တနေ့သ၌ ဇနပုဒ်နေရဟန်းသည် တစုံတခုသောအမှုကြောင့်သာလျှင် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ သွား၏။ သာမဏေတို့သည်၄င်း ရဟန်းငယ်တို့သည်၄င်း ထိုဇနပုဒ်ရဟန်း၏ ကြမ်းကြုတ်သည်၏အဖြစ်ကို သိကုန်၍ ထိုသာမဏေ, ရဟန်းငယ်တို့သည် "ကြမ်းကြုတ်ကုန်သော ရဟန်းနှစ်ပါးတို့၏ ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်းကို မြင်ရကုန်အံ့" ဟု **အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်**အားဖြင့် ထိုဇနပုဒ်နေရဟန်းကို ဇေတဝန်ကျောင်းနေရဟန်း၏ ပရိဝုဏ်သို့ ပို့ကြကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု—၄၀/၄၁။ ညောင်ကန်။) ပ္ဍဲမူအေင်္ဂလိက်/ ---- there were two Brothers, passionate, cruel, and violent, one living at Jetavana and one in the country. Once the country Brother came to Jetavana on some errand or other. The novices and your Brothers knew the passionate nature of this man, so they led him to the cell of the other, all agog to see them quarrel. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-21)

- "ယွံအနန်၊ ဗရူမဇ္ဇော်မသ္ဒုင်ဂှ် မူဗရူရောဲ" ကျာ်သ္ဒာန်။ "ယွံတိုလမ္ၚုံပိုန်၊ ပ္ဍဲဌာန်မွဲ မညောန်က်ဘာဇေတဝန်ဂှ် ဌာန်ဒမံင်တိုဂမ္ဂိုင် ညးခ္ဍံအိုတ်ရောင်အ်။ ဟိုတ်ဂှ် ဗရူ**ကၞုင်**ဒှ်ုင်ရောင်အ်" ထေအနန်ဂး။ "ယွံအနန်၊ ဌာန်မညောန်က်ဘာဇေတဝန်ဂှ် ဟွံထေက်ကြိုက်က်တိုတံဒှ်ုင်သွံ။ အ္စာတိုတံဗရူ**ကၞုင်**ဒှ်ုင်ဂှ် ဍုံဒးဂွပ်ရောင်။ မွဲဟာန်ကေုာံတိုဂမ္ဂိုင် တ္ၚဟ်နပိုပဒတ်ဂှ် ဟွံသ္ပဟ်ရထသွံ" (ကျာ်တြဲဂး။) (၅၅၀။ ဇ—၂၁၃။ ပ—၅၉၈။ အစွော်။) ပ္ဍဲမူဗ္ဂာ/ မြတ်စွာဘုရားသည် "အာနန္ဒာ၊ **ကျယ်စွာသောအသံ**ရှိကုန်သော ထိုသူတို့သည်ကား အဘယ်သူတို့နည်း" ဟု မေးတော်မူ၏။ အာနန္ဒာသည် "အရှင်ဘုရား၊ အညတိတ္ထိယတို့သည် ဇေတဝန်အပြင်၌ တိတ္ထိတို့၏အရံကို ပြုကုန်၏။ ထိုအသံသည်ကား ထိုအရံပြုရာ၌ ဖြစ်သောအသံ

တည်း” ဟုလျှောက်၏။ “အာနန္ဒာ၊ ထိုအရပ်သည်ကား တိတ္ထိတို့၏အရံအား မလျောက်ပတ်။ တိတ္ထိတို့သည် **ကျယ်သောအသံ**ကို အလိုရှိကုန်၏။ ထိုတိတ္ထိတို့နှင့်တကွ နေအံ့သောငှာ မတတ်ကောင်း” ဟု မိန့်တော်မူ၍ —။ (ဇာ၀။ ဒု—၂၃၄/၂၃၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ “What is all this **great noise and tumult**, Ananda?” the Master asked. “The **noise**,” said he, “is some sectaries who are having a new settlement built.” “That is not a fit place,” he rejoined, “for them to settle. These sectaries are fond of **noise**; there’s no living with them.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-119)

- ဗမွးကိုစီရေင်ကတိုင်ယတ်တဲ ကိုအာကေတ်နင် စိင်ပန်, ချေါပန်, ပြေင်ပန်, ဂ္ဂပန်, စာင်ပန်, အဒါပန်, ဂစေံသ္ဂာင်ပန်, မွိဟ်ပန် အာကေတ်သတ်တိရစ္ဆာန်တံဂှ် ဗရူဗရန်ဟွံရ။ ပွဲမအာကေတ်မွိဟ်တံဂှ်တဲ ကလောတ္တိဝါရညးတံဂှ် တက်ဩိုဟ်ဂတေဝ်ယာံ တမ္ဗဝ်ဒှ်ုင်ဂှ်ရ၊ ဂွကျာ်မလ္လိကာမိင်ဗရူဂှ်တဲ ပြာပ်အာက်ိသိုင်ရ။ “ယွံတ္ညးး၊ ဗမွးကွ်ကျ္ုင်ကွ်အာ တ္ဓုမာဲညံင်မတြံဂ ဗံအာ မွိဟ်ဂမ္ဂိုင်လေဝ် ယာံ**ကၞုင်တမ္ဗဝ်**ဒှ်ုင် မူဟိုတ်မွဲဒှ်ရောအ်” ဂွကျာ်သ္ဂာန်။ (ဇာ၀။ ဇ—၃၁၄။ ဒု—၁၆၉။ အစွော်။)

- သေဋ္ဌီတုန် သိုကောန်သမ္ဘာဒိုက်သ္ဂံတံဂှ် အခိဋ္ဌာန်ကေတ်သီဥပုဟ်တဲ ဋ္ဌာန်ဒမံင်ဇကုဇကုဂှ် ပြာပ်အာတဲ ဒ္ဂေတ်တ်သီလဇကုအိုတ်ရ။ ဗောဓိသတ်ဂှ် အလုံမွဲတ္ဂဲဂှ် ကျော်ကာတဲ ပွဲတ္ဂဲသဝ်ပ္ဂိုတ်တဲ စ်ကျ္ုင်ရ။ “ပယတ်တေံ ပွဲသ္ဂဝ်တ္ဂဲဝွံဂှ် ဗရူ**ကၞုင်**ဒှ်ုင်ရောင်သွံ။ ပွဲတ္ဂဲဝွံ မူဒှ်ာဲညးမ အာအိုတ်သ္ဂးရော။” “ပွဲတ္ဂဲဝွံ ညးဒဂိုန်ကေ္ဂံသီတဲ ပွဲဒမံင်ဒမံင်ညးဂှ် ညးအာတန်ဒှ်ုင်ရောင်” ညးဂး။ (ဇာ၀။ ဇ—၄၂၁။ ဒု—၅၆၀/၅၆၁။ အစွော်။) ပွဲမူဗ္ဂာ/ သူဌေးသည်လည်း သားမယားအခြံအရံနှင့်တကွ ဥပုသ်သီလကို ဆောက်တည်လေ၏။ ဤသို့ အလုံးစုံသောသူတို့သည်လည်း ဥပုသ်ဆောက်တည်ကုန်လျက် မိမိ, မိမိတို့၏နေရာသို့သွား၍ သီလကို ဆင်ခြင်ကုန်လျက်နေ၏။ ဘုရားလောင်းသည် တစ်နေ့ပတ်လုံး အမှုလုပ်၍ နေဝင်သောအခါ အိမ်သို့ပြန်၍ “ယနေ့ အသံမရှိ၊ အဘယ်သို့ သွားကြကုန်သနည်း” ဟုမေး၏။ “ခပ်သိမ်းသောသူတို့သည် ဥပုသ်ဆောက်တည်၍ မိမိ, မိမိတို့၏နေရာအရပ်သို့ သွားကုန်၏” ဟူသောစကားကိုကြား၍ —။ (ဇာ၀။ တ—၄၂၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ -----: the merchant with his wife, children and attendants kept the fast: all went, each to his own abode, and sat there meditating on the moral precepts. The Bodhisatta worked all day and came home at sunset. The cook maid gave him water for his hands, and offered him in a dish rice taken from the boiler. The Bodhisatta said, “At this hour there is **a great noise** on ordinary days: where have they all gone today?” “They are all keeping the fast, each in his own abode.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VIII: p-266)

- တ္ညးရာဇာဓိရာဇ် စှ်ကျ္ုင်အသ္ဂဝ်စလေ။ ဂ္ဂုင်အမာတ်ဒပ်ပ္ဂာန်တအ် လောန်အာဂတဂှ် တိုန်လ္ဂောဝ်ကျာ်ဗင်ယသဂြော။ ဗ္ဂာတအ်မမံင်စလေဂှ် ညာတ်မန်တအ်မတိုန် ကာလမစှ် မန်တအ်ကေတ်ဖျေံနင် ကျာ်ခစိုဟ်ဍာ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဗ္ဂာတအ်ညာတ်ဆပ္ဂာန်ချေံမန္ဒံ ဗ္ဂာတအ်တိတ်ကျ္ုင်ဗ

တိုက် မန်တအ်ပေက်အာ ကမ္ဘော့ကၠုင်မ်င်၊ ဖ်င်တ္ညးလေဝ်စိုပ် —။ (ရာဇာဝံသကထာ/ မုက်လိက်—၂၃၄။) (ပွ်ဘာသာဗ္ဗာ/ ထိုနောက် ပုဂံမှ ဆက်လက်စုန်၍ ရှေ့ပြေးတပ်များသည် စလေအောက်သို့ရောက်လျှင် စကြိုဘုရားကို တက်ရောက်ဖူးမြော်ကြ၏။ ဘုရားမှအဆင်းတွင် ရာဇာဓိရာဇ်၏စစ်သားများသည် ထုံးကျောက်ဆင်းတုတော် ဘုရားများစွာကို ယူဆောင်ကြ၏။ အင်းဝမြင်းသည်တော်များလည်း အင်အားရှိသလောက် ထွက်၍တိုက်ခိုက်သဖြင့် ပဲခူးသားတို့ ပြေးရ၏။ **ဆူဆူညံညံဖြစ်**နေစဉ် ရာဇာဓိရာဇ်၏ဖောင်တော်လည်း ဆိုက်ရောက်လာ၏။ (ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း။ ၂၅၅။ နိုင်ပန်းလှ။)

((((((((((()))))))))))

ကၞုက်ကၞဲ

ဝေါဟာရ 'ကၞုက်ကၞဲ' ဝွံ ပွ်အဘိဓါန်အ္စာဟာလီဒေဂှ် ထ္ၜးလဝ်ဒၞ်ကြိယာမွဲတဲ ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to vex, harass ရ။ အတိုင်အ္စာဟာလီဒေ မကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် "to vex", "to harass" မ္ဂးဂှ် ဖွဲဘာသာမန်မ္ဂး "ကိုဒ္ဒတ်ပရိုက်စိုတ်" "ကိုစိုတ်ကွိခန်အာ" မဒ္ဒတဲ၊ ဖွဲဘာသာဗ္ဗာမ္ဂး "စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည်" "စိတ်နောက်ကျူစေသည်" "စိတ်ညစ်စေသည်" မဒ္ဒရ။ "to vex", "to harass" အ္စာဟာလီဒေမ္ဂးလဝ်ဂှ် ဒ္ဒဒုင်ကြိယာဒးကေတ်ကမ်(verb transitive)ရ။ နအဓိပ္ပါယ်ကြိယာဟွံဒးကေတ်ကမ် (verb intransitive) ဖွဲအဓိပ္ပါယ် "to be vexed", "to be harassed" လေဝ် စကာမာန်ကီရ။

စိုတ်ကၞုက်ကၞဲ — ဒ္ဒပရိုက်စိုတ်။ စိုတ်ကွိခန်။ စိုတ်ကၞိုက်လ္ဍေင်။ စိုတ်ထဲကြာန်။
စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်။ စိတ်နောက်ကျူသည်။ စိတ်ညစ်သည်။
to be vexed, to be harrassed, to be troubled in mind,
to feel unhappy or depressed

- ပွ်ဍုင်သာရဝ်ဂှ် ကောန်ဗမ္ဂးမွဲ လေပ်မိုတ်ပိ စိုပ်ဩင်ကွတ်တဲ ကုကောန်သ္ၚိဂမ္ၚိုင်ကီ ကုကောန်ဗမ္ဂးဂမ္ၚိုင်ကီ ပကတ်တအိုတ်ရ။ ကောန်ဗမ္ဂးဂှ် ပွ်ဒတ်သ္ကိုကိုန် တန်ဒုင်တဲ မဏ္ဍကောန်သမ္ဘာပြေင်ဂှ် တိဗ္ဗုကွံသ္ဂဝ် ခိုက်တြုံခိုက်ဖြ ဂ္ဂိအလကာ်ရ မပ္တံဂှိက်ယာတ်အိုသီတံဂှ် ဗမ္ဂးချပ်စံင်တူတ ပွ်ဝတ္ထုတံဂှ်တဲ မတ်ဒုင်ပွ်အလိုအသီဓဝ်ရာဂ, ဒေါသ, မောဟဒ္ဒတဲ မ္ၚုံစိုတ်မ**ကၞုက်ကၞဲ**တ်ဒ္ဒတဲ တ္ၚဟ်နပကတ်ညး ဟွံသ္ဂဟ်ရထရ။ ဖွဲဒိုဟ်တေံဒိုဟ်ဝွံ ဟွံဂွံပ္ညုင်ထ္ၜးကွတ်တံရ။ (၅၅၀။ ဇ—၁၈၅။ ပ—၅၂၃။ အစွေံ။) ပွ်မူဗ္ဗာ/ သာဝတ္ထိပြည်၌ တယောက်သောပုဏ္ဏားဖြစ်သော သတို့သားသည် ဖေဒင်သုံးပုံတို့ကို ကမ်းတဘက်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍ များစွာသော မင်းသားငယ်တို့ကိုင်၄င်း၊ ပုဏ္ဏားသားငယ်တို့ကို၄င်း ဖေဒင်တို့ကို သင်သတတ်။ ထို